

Роль факультативної, гурткової та самостійної роботи у формуванні навичок іншомовної комунікативної компетентності студентів вищих медичних навчальних закладів

Актуальність. Сучасна вища медична освіта перебуває на етапі реформування. Вона має відповідати вимогам суспільства щодо підготовки висококваліфікованих фахівців сфери охорони здоров'я. Підвищення якості підготовки майбутніх лікарів здійснюється шляхом побудови ефективної системи організації освітнього процесу, який передбачає засвоєння фахових знань, оволодіння професійними навичками, а також навичками ефективної комунікації, оскільки сфера діяльності лікарів охоплює всі сторони суспільного життя.

Процеси глобалізації та розширення міжнародного співробітництва обумовлюють необхідність володіння майбутніми лікарями не тільки українською, але й іноземною мовами, що забезпечить ефективність професійної діяльності та можливість взаємодії на міжнародному рівні у сфері медичної науки й практики.

Самостійна та факультативна робота студентів вищих медичних навчальних закладів, яка має науково-дослідний та творчо-пошуковий характер, є важливим чинником формування іншомовної фахової та комунікативної компетентності майбутніх лікарів, а також розвитку їх професійної спрямованості [4].

Мета статті полягає у висвітленні вагомого значення формування комунікативної іншомовної компетентності студентів вищих медичних навчальних закладів, виокремленні елементів та дослідженні дієвих методів її формування, зокрема факультативної та самостійної роботи студентів-медиків.

Виклад основного матеріалу. Інтеграційні, соціально-економічні та соціокультурні процеси, що відбуваються в державі, активно впливають на стан системи охорони здоров'я. У вирішенні проблеми поліпшення стану громадського здоров'я важливу роль відіграє підготовка майбутніх медичних

працівників, які б мали високий рівень фахових знань і вміли використовувати їх у медичній практиці. І. Вітенко зазначає, що «передумовою набуття фахових знань у медичному ВНЗ є навчальний процес, під час якого діяльність суб'єкта спрямована на його саморозвиток на основі вирішення спеціально поставлених завдань» [3, с. 45].

Лікар повинен вміти налагодити контакт з колегами і пацієнтами, тобто мали достатній рівень комунікативної і дискурсивної компетентностей, що слугувало б запорукою підвищення конкуренто-спроможності майбутніх лікарів на ринку праці. Як зазначає Ф. Бацевич: «Саме в діяльності відбувається перехід об'єктивного відображеного в суб'єктивний образ, в ідеальне» [1, с. 31].

Одним зі шляхів досягнення високого професійного рівня для майбутнього лікаря є набуття іншомовної комунікативної компетентності актуальність якої обумовлена необхідністю обміну досвідом з фахівцями з інших країн, підтриманням професійних відносин в умовах іншомовного середовища.

Багато вітчизняних і зарубіжних учених досліджували питання комунікативної компетентності (Н. Гез, І. Зимняя, М. Canale, N. Chomsky, M. Swain, О. Павленко, Ю. Федоренко, Н. Чернова, Н. Кузьміна, А. Маркова, А. Хуторський, В. Шадриков, В. Козирев, Н. Радіонова, О. Овчарук). М. Гончарова-Горянська, І. Холковська розглядали особливості формування соціальної компетентності майбутніх фахівців. Л. Буєва і М. Каган у своїх працях приділяли значну увагу проблемі співвідношення суспільних відносин, суспільства та спілкування, а також ролі спілкування у формуванні життєдіяльності особистості. Тема професійної іншомовної освіти висвітлювалась у працях таких науковців, як І. Зимняя, Н. Гез, К. Саломатов, Е. Шубін, Л. Маслак, Ю. Федоренко, Н. Чернова. Теорію іншомовної освіти досліджували П. Гурвич, Г. Китайгородська, Р. Мільруд, Ю. Пассов. Сутність і структуру іншомовної професійної комунікативної компетентності вивчали Г. Архіпова, Н. Гез, О. Павленко, Ю. Федоренко, Н. Чернова та ін.

Водночас існування багатьох змістовних праць, присвячених проблемам професійної комунікації, не дозволяє говорити про вирішення завдань

формування іншомовної комунікативної компетентності студентів вищих медичних навчальних закладів.

Л. Буєва вважає, що «спілкування, як і діяльність – необхідна і всезагальна умова формування й розвитку як суспільства, так і особистості» [2, с. 110]. Л. Буєва зазначає, що вагому роль у формуванні й передачі способу життя відіграє соціально-практичний аспект спілкування [2, с. 111].

Л. Виготський, М. Каган, О. Леонтьєв, О. Мудрик, М. Ночевник та інші вважають комунікацію різновидом людської діяльності поряд з трудовою, правовою, пізнавальною та ін.

Проаналізувавши погляди таких дослідників у галузі іншомовної комунікативної компетентності, як І. Баценко, В. Берман, А. Вербицький, Н. Гез, В. Гнаткевич, О. Коваленко, В. Коростильов, М. Куріч, Е. Мірошніченко, Ю. Пассов, І. Смольянікова, R. Ellis, I. Nation, N. Schmitt, можна охарактеризувати даний вид компетентності студентів немовних факультетів як здатність майбутнього фахівця реалізовувати лінгвістичні знання (граматика, фонетика, лексика), іншомовні комунікативні вміння у професійній діяльності (здійснювати ефективне спілкування).

Згідно з О. Коваленко, формування у студентів умінь і навичок іншомовного спілкування передбачає досягнення ними рівня комунікативної компетентності, який би був достатнім для реалізації завдань спілкування в чотирьох видів: аудіювання, читання, говоріння, письмо. Досягнення цієї мети можливе за умов застосування ефективних інтерактивних методів викладання [5, с. 21-22].

Метою оволодіння студентами комунікативною компетентністю є реалізація їхніх знань, умінь та навичок у процесі розв'язання конкретних комунікативних завдань у реальних життєвих ситуаціях, набуття професійно-спрямованої іншомовної компетентності для успішного подальшого професійного становлення. Тому вивчення іноземних мов на немовних спеціальностях має комунікативно та професійно орієнтований характер, при чому особлива увага приділяється навчанню мові спеціальності для

спеціальних професійних цілей, з метою спілкування з фахівцями з різних країн та різних галузей знань.

На даний час кількість годин для вивчення іноземної мови в медичному університеті складає 2 або 4 години на тиждень. Цих занять виявляється надзвичайно мало для досягнення студентами продуктивного рівня іншомовної комунікативної компетентності. Тому чималий обсяг інформації залишається на самостійне опрацювання.

Результативність самостійної роботи зумовлюється готовністю студентів, що характеризується системою якостей та властивостей особистості, які забезпечують її самостійний розвиток за такими напрямками: мотивація та мотиваційна готовність, рефлексивність, системність знань, розвиток засобів і прийомів діяльності [6, с. 376].

З метою сприяння оволодінню студентами-медиками вміннями діалогічного і монологічного іншомовного мовлення в 2016 році на кафедрі іноземних мов Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова був започаткований студентський науковий лінгвістичний гурток. Дидактичні умови, що лежать в основі діяльності гуртка, полягають у використанні аудіовізуальних засобів активізації комунікативної взаємодії, імітації соціальної й професійної взаємодії шляхом використання рольових і ділових ігор, використанні автентичних форм навчання (проектів, дискусій) та завдань проблемного характеру.

Напрями діяльності гуртка охоплюють такі завдання:

- ознайомлення учасників гуртка з тенденціями в сучасній іноземній мові;
- вивчення специфічних професійних лексичних одиниць;
- розвиток навичок професійного спілкування;
- розвиток навичок аудіювання шляхом перегляду та прослуховування автентичних іноземних матеріалів.

Участь студентів у гуртковій роботі – це важливий аспект вияву самоактивності, особистісного самовизначення і самореалізації. Даний вид

роботи позбавлений жорсткої регламентації та обов'язковості, що сприяє вияву самостійності і вільного висловлювання, сприяє формуванню вміння самостійно засвоювати знання, аналізувати, синтезувати, конкретизувати, узагальнювати.

Висновки. Інтеграція української вищої медичної школи в єдиний європейський простір вимагає удосконалення концепції підготовки фахівця сфери охорони здоров'я, навчальних програм, підходів, форм і методів навчання. Одним із важливих методів підготовки майбутнього лікаря на шляху реформування є залучення студентів до науково-дослідної роботи. Творчо-пошукова робота студентів є надзвичайно актуальною, невід'ємною складовою навчання і здійснюється з метою інтеграції навчальної, наукової та виробничої діяльності в системі вищої медичної освіти, яка відповідає Європейським стандартам. В умовах світових глобалізаційних процесів загострюється потреба у фахівцях з високим рівнем знань іноземних мов. Розвиток іншомовної професійної комунікативної компетентності студентів вищих медичних навчальних закладів постає на сьогодні як один із основних аспектів формування висококваліфікованого фахівця сфери охорони здоров'я. Одним з дієвих засобів формування такої компетентності є, як показує досвід, організація факультативної, гурткової та самостійної роботи студентів-медиків.

Література:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. - 344 с.
2. Буева Л. П. Человек: деятельность и общение / Л. П. Буева. – М. : Мысль, 1978. – 216 с.
3. Вітенко І. С. Психологічна адаптація сімейного лікаря до професійної діяльності : монографія / І. С. Вітенко – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 132 с.
4. Галузяк В. М. Розвиток професійної спрямованості студентів вищих медичних навчальних закладів: монографія / В. М. Галузяк, С.І. Тихолаз. – Вінниця, 2016. – 228 с.
5. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті

трансформацій іншомовної освіти / О. Коваленко// Іноземні мови в навчальних закладах. – № 2 (4). – 2003. – С. 20-23.

6. Леонтьев А. А. Язык и речевая деятельность в общей и педагогической психологии: избранные психологические труды / А. А. Леонтьев. – М.: Изд-во Москов. психол.-социал. ин-та; Воронеж: Изд-во НПО «МОДЕК», 2003. – 536 с.

7. Холковська І.Л. Соціальна компетентність як умова успішної самореалізації особистості / І.Л. Холковська // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М.Коцюбинського. Серія: «Педагогіка і психологія». Випуск 47. – Вінниця, 2016. – С. 63-67.